

АНОТАЦІЯ

Співаковський О. Ю. Опера Бели Бартока «Замок герцога Синя Борода»: режисерсько-мистецтвознавчий концепт». — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). — Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Міністерство культури та інформаційної політики України, Київ, 2022.

Зміст анотації

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні власного режисерського втілення та інших інтерпретацій опери Б. Бартока «Замок герцога Синя Борода», а також визначенні новітніх підходів до сценічних оперних постановок, співзвучних вимогам часу. Завдяки художнім засобам музичного театру, визначено кут зору постановника на проблему аб'юзивних стосунків.

У першому розділі розглянуто феномен опери в умовах сучасного інформаційного суспільства, з його глобалізаційно-інтерпретаційними процесами, перманентними карантинними обмеженнями та воєнними умовами, в результаті чого особливої актуальності набувають малі музично-театральні форми.

З'ясовано ступінь дослідження режисерських експериментів з оновлення оперних форм на основі інтегративного, міждисциплінарного та міжгалузевого підходів до наукового осмислення окресленої проблематики.

На матеріалах сучасних мистецько-театральних проєктів перших десятиліть 2000-х років проаналізовано пошуки оригінальних режисерських рішень оновлення та модернізації опер; виокремлено три сучасні режисерські принципи роботи над сценічним втіленням вистави: «принцип доповнення вистави», «актуалізації тематизму вистави» та «принцип візуальної деталізації».

У другому розділі зроблено мистецтвознавчий, театрознавчий та режисерсько-сценографічний аналіз опери Б. Бартока «Замок герцога Синя Борода», що ґрунтується на порівнянні реальної, умовно-реальної та гіпотетичної складової музичного задуму, з'ясуванні композиторсько-драматургічної ідеї, семантичної складової музичної ідеї, а також перетворенні композиторського задуму та ідеї в динаміці розгортання музичних подій опери.

Здійснено порівняння інтерпретаційних підходів до режисерських утілень вищезазначеної опери у версіях К. Мітчелл (Баварська національна опера) та М. Трелінського (Metropolitan opera). Визначено, що в постановці Баварської державної опери головним словом у фразі «Я ставлю Бартока» на першому плані опиниться режисерське «Я», а в режисерській версії М. Трелінського у цій же фразі ключовим буде останнє слово.

У третьому розділі обґрунтовано мотиви психологічної поведінки головних героїв опери та досліджено сферу потенційного існування особистостей під впливом аб'юзивних стосунків, репрезентованих у сценічній версії, що стають суттєвими для означення соціальних проблем сьогодення.

Досліджено модель оперної вистави малої форми, де важливим структурним елементом творчого мистецького проєкту стала друга частина-рефлексія зі спеціалістом з психології Веронікою Нагайченко, співзвучна сучасним реаліям.

Визначено інноваційні режисерські прийоми, які стосуються художнього рішення опери «Замок герцога Синя Борода», що передбачає наявність режисерської метафори у вигляді «званої вечері» та спонукає до підняття засобами сценічного мистецтва проблеми аб'юзу в стосунках.

Ключові слова: музична режисура, мистецько-театральні проєкти, опера Б. Бартока «Замок герцога Синя Борода», режисерські інтерпретації аб'юзивних стосунків, сценографія, мізансцена.

Spivakovskiy O. "Bela Bartok's opera "Duke Bluebeard's Castle": a director's and artistic concept". – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Scientific substantiation for obtaining the educational and creative degree of Doctor of Art in the speciality 026 “Stage Art” (field of study 02 “Culture and Art”). – P. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Kyiv, 2022.

Abstract content

The purpose of the research is to provide a scientific basis for our directorial embodiment and other interpretations of B. Bartok's opera "Duke Bluebeard's Castle", as well as determination of the latest approaches to stage opera productions, in tune with the requirements of the time. Thanks to the artistic means of musical theater, the director's point of view on the problem of abusive relationships was defined.

The first chapter examines the phenomenon of opera in the conditions of the modern information society, with its globalization and interpretation processes, permanent quarantine restrictions and war conditions, as a result of which small musical and theatrical forms become especially relevant.

The degree of research of directorial experiments on renewal of opera forms on the basis of integrative, interdisciplinary and interdisciplinary approaches to the scientific understanding of the outlined issues has been clarified.

Based on the materials of modern art and theater projects of the first decades of the 2000s, the search for original directorial solutions for renewing and modernizing operas is analyzed; three modern directorial principles of work on the stage embodiment of the play are singled out: "principle of complementing the play", "principle of actualizing the theme of the play" and "principle of visual detailing".

In the second chapter, an art critic, theater critic and directorial and scenographic analysis of B. Bartok's opera "Duke Bluebeard's Castle" is made, which is based on a comparison of the real, conditional-real and hypothetical components of the musical idea, the clarification of the compositional and dramaturgical idea, the semantic component of the musical idea, and as well as the transformation of the composer's idea and idea in the dynamics of the unfolding of the opera's musical events.

Interpretative approaches to directorial incarnations of the above-mentioned opera in directorial versions by K. Mitchell (Bavarian National Opera) and M. Trelinski (Metropolitan opera) were compared.

The specificity of directorial approaches to the production of the opera "The Castle of Duke Bluebeard" was determined, where in the production of the Bavarian State Opera, the main word in the phrase "I stage Bartok" is the director's "I" in the foreground, and in the director's version of M. Trelinsky in the same phrase, the last word will be the key.

In the third chapter, the motives of the psychological behavior of the main characters of the opera are substantiated and the scope of the potential existence of individuals under the influence of abusive relationships represented in the stage verse, which become essential for defining the social problems of today.

The model of a small-scale opera performance was studied, where an important structural element of a creative artistic project was the second part - a reflection with a specialist in psychology Veronika Nagaichenko, consonant with the modern realities.

Innovative directorial techniques related to the artistic decision of the opera "Duke Bluebeard's Castle" have been determined, which involves the presence of a directorial metaphor in the form of a "dinner party" and encourages the use of stage art to raise the problem of abuse in relationships.

Key words: musical direction, art and theatre projects, B. Bartok's opera "Duke Bluebeard's Castle", directorial interpretations of abusive relations, scenography, mise-en-scène.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Співаковський О. Ю. Українські постановки малих музично-театральних форм доби 2000-х років // *Українське музикознавство*. № 46. К., 2020. С. 75-85.

2. Співаковський О. Ю. Режисерсько-дослідницький концепт сценічних утілень опери Б. Бартока «Замок герцога Синя Борода» 2020-2021 років // *Часопис*

Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. № 3-4 (53-54). К., 2021. С. 239-251.

3. Співаковський О. Ю. Режисерське втілення опери Бели Бартока «Замок герцога Синя Борода»: композиційно-сценічний аспект // *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, К., 2022. № 1 (54). С. 136-148.

4. Співаковський О. Ю. Феномен опери малої форми в умовах інформаційного суспільства // *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції Актуальні проблеми музичного театру в контексті соціокультурних викликів сучасності*. Київ, НМАУ імені П. І. Чайковського. 2020. С. 200-207.

5. Співаковський О. Ю. Опера Б. Бартока «Замок Герцога Синя Борода» у контексті угорсько-українських зв'язків // *Матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях*. Київ, НМАУ імені П. І. Чайковського (5–7 листопада). 2020 р. С. 182-186.

6. Співаковський О. Ю. Опера Бели Бартока «Замок Герцога Синя Борода» в аспекті актуалізації малих музично-театральних форм // *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції Світовий та український музичний театр у контексті сучасного культурного дискурсу* / НМАУ імені П. І. Чайковського (22-23 лютого). Київ, 2021. С. 212-219.

7. Співаковський О. Ю. Опера Б. Бартока «Замок герцога Синя Борода»: режисерсько-соціальний контекст // *Матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях* / НМАУ імені П. І. Чайковського (4-6 листопада). Київ, 2021 р. С. 221-224.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кваліфікаційну наукову працю обговорено на засіданнях кафедри оперної підготовки та музичної режисури.

Матеріали дослідження викладено в доповідях на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях:

1. Міжнародна науково-практична конференція кафедри оперної підготовки та музичної режисури *Актуальні проблеми музичного театру в контексті соціокультурних викликів сучасності* / Київ, НМАУ імені П. І. Чайковського. 2-3 березня 2020 р.

2. Четверта міжнародна науково-практична конференція *Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях*. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського. 5–7 листопада 2020 р.

3. Міжнародна науково-практична конференція кафедри оперної підготовки та музичної режисури *Світовий та український музичний театр у контексті сучасного культурного дискурсу*. Київ, НМАУ імені П. І. Чайковського. 22-23 лютого 2021 р.

4. III Всеукраїнська науково-практична конференція *Сучасні виміри української регіоналістики*. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (7 квітня). Ніжин, 2021 р.

5. П'ята міжнародна науково-практична конференція *Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях*. НМАУ імені П. І. Чайковського (4-6 листопада). Київ, 2021 р.

6. Міжнародна науково-практична конференція *Музично-театральне мистецтво у глобалізованому світі: проблеми і пошуки; до 160-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського до 25-річчя заснування кафедри оперної підготовки та музичної режисури* : / НМАУ імені П. І. Чайковського (21–23 лютого). Київ, 2022 р.

7. Представлено концепцію творчого мистецького проекту на пітчінгу оперних стартапів. Творчий мистецький проєкт «Синя Борода» Бели Бартока. *Пітчінг оперних стартапів* Всеукраїнського оперного форуму «OPERA UA 2021» / ХАТОБ (2-4 жовтня). Харків, 2021 р.

8. Презентовано творчий мистецький проєкт на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва. «Б. Барток, соціальна опера «Замок герцога Синя Борода» в двох частинах» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва). Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського, Велика зала імені Василя Сліпака. 30 червня. За участі незалежного музичного театру RAZOM. Київ, 2022 р.